

zás miatt örök veszedelmek sokaknak. ^{Förzejámulhat} Accedálhat ezen szent intentionak nagyobbára itten Sinfalván való fundatioja csak abból is, hogy 1720. esztendőik között usque ad annum 1739 valamelyik esztendő táján parancsolt is volt némely okokra való nézt az itten levő templom elvétele iránt az Méltóságos kir. Gubernium, egyben lévén ^{szándék} foglalva néhai istenben elnyugodt Dindár László nagy atyám mellett az Sinfalviak ellen az Aranyasnak házunkról más árkára vitele iránt való Commissiojával. ^{úgy} Exmittáltattanak volt is ezeknek oculatiojára néhai Thoroczka János ur eo Nagysága, még életben levő Méltóságos báro Miske Imre ur eo Nagyságával együtt, az mely reménlem meg is léssen az Guberniale Archivumban.

Mely csekély betüim által tett alázatos jelentésimet Excellentiád lábái eleiben bátorkodom egyedül csak mind régtől fogva ohajtott Anyaszentegyház főbb előmenetelét kívánó lelkek vigasztalására nyert édes atyánk eleiben terjeszteni, különös kegyelmességének engedelmes grátiáját Excellentiád előtt mély Veneratioval Instálván, persevero

Excellentiae ac Illustr. Vestrae
Sinfalva 14-a May

humillimus Servus
Sacr. Rom. Imp. Nob. David
Alex Dindár.

Eredetije az erdélyi kir. főkörmányszék levéltárában 27—749. sz. alatt.

A kolozsvári unitár. Colleg. könyvtárában levő hiteles másolat.
B. G.

LXVIII.

Péchy Simon eredeti levele a gróf Teleki-család levéltárában.

1.

1637. Aprilis 20. Szentersébet.

Generose Dne fili, plurimum dilecte observand etc.

Kegyelmed leveléből a Szeredai széknak megindulását értem; a minémü exmissio volt Vas György uram ellen a széktől, sohu most ilyen hirtelen arrol való attestatiot fel nem találom ilyen beteg állapotomban; nem kicsint is busulok miatta, nem tudván hova tévedhetett-el leveleim között, noha Mosa Uramnak

nem kellett volna sokat abban fáradni; abban vallato biro szék eskütti Tóké Tamás Deak uram volt, gondolnám talám ő kegyelme minutajat annak a relatorianak megh tartotta volna; abbol ha ugyan szükség leszen, mást irhatni, mivel a szék levele is azon kívül más jobb attestatiom azon dologhrol Colosvárat vagyon még Szabo István Uramnál, ha eddigh Bándra nem küldötte, készen volt nála azt irta; mindgyarást el kell érette kuldeni, most ezen az egy széken, ugy hiszem, kegyelmetek elhalaszthattya az én betegségemre, mert nyavalyám azután annyival öregbedett; az előtt napjába csak reggel lel vala el az hideg, most déleste is, ki miatt erőtlenségem inkább öregbedett. A bándi állapotfelől irhatom, most Ó Nagysága kegyel-

mesben resolvalta magát, két vagy három hétig elvárakozik, azt írta, talán ugyan azonba is marad, mindazáltal mégis nem mulatom el, Ő Nagyságát megtalálom, kihez képest ez a busítás csak Kénosi Ferencz miatt fogott következni és kegyelmed is maga jó itiletiből az én dispositiomban, jobb ha csendesben viseli magát — Sapienti Satis.

Leányom könnyebbedését és gyógyulását szivem szerént akarom s örülöm; Doctor uram a minémü orvosságokat írta klmd hogy küldött, semmit a szolgálta azokban meg nem hozott, azt mondgya, hogy nem adta klmed ő hozzája, ha ott maradtott, hát ezután klmed megküldheti. Ha klmed a bándi huzában akar adatni Doctor uram számára, . . . írta meg mennyit, azt klmd ismerheti, a szükség . . . az állapot mint mutatja most, három vagy négy öreg köblöt adasson klmd, vagy malomvából akarja, vagy cséplett búzából. Leányom számára hadtam hogy egy báránt is vigyen a szolgálta.

Éltesse Isten kedget kedves jó egészségben. Ex. Szentersébeth die 20 Mensis Aprilis 1637.

Ejusdem G. D. Vestrae

Pater Sincerus
Simon Pechi mp.

Külczim: Generoso Domino Stephano Angyalos de Kis Egrestö filio plurimum dilecto observando.

2.

1637 junius közepén.

Generose Domine fili plurimum dilecte observand.

Kegyelmed leveléből értem igazságunkra a mi kegyelmes Urunknak Nsgának enyi klmes tekintet, annak örülök; többekről szömben lévén kegl. Sárosi Urammal mi reménségöket forgat, azt inkább akartam volna, ha ezök így se következtek volna; de ha már így következtek, magam és posteritasim kedvejért, ha modom volna benne, éjjel-nappal sietnék az mi kegyelmes Urunkhoz: de ilyen réghi megh röghzött halálos nyavalyámban ingerel az febris, néha kétszer is napjában, de egyszer ugyancsak gyötörve elbágyasztott, erőtlentött. Doctor uram eddigh csak discourálván most kezd és készül derekas curatiomhoz, kit, mint életömbe járo dolgot, nem halogathatok, sem periclitatoria nem vethetők. Talán ő szent felsége könnyörülvén rajtam, ha az orvoslás . . . . . succedal, mihelyt abban modját ismerhetöm, nem mulatom el az occasiott igasságom mellett fáradok. Nost az ő Nagysága engedott kegyelmességivel azt irhatom, hogy másunnét oda vitt jobbágyimot én nem hagyom oda, nem tudván az ő nagysága kegyelmessége mit mutasson, hanem ide be regi helyekre adassa és költöztesse kegyelmed öket. Az buza felől akarnám érteni, hol menyi helet adathat ott klmed nekik. Az . . . . . elmulván

kit együvé s kit masuvá el kell onnan hordani szállítani az arra
 . . . . . felől talám job volna Kőbölkut felé szállítani . . . .
 készíthetnek vermöt neki vagy . . . . . talám . . . . . adhattuk, ha
 csak olcson lehetis. Ezen két nap arról ismét irok . . . . .
 kegyelmedhoz. His . . . . .

G. D. V. Pater Sincerus
 Simon Pechi.

Külczim: Generoso domino Stephano Angyalosi de Kús-Egrestő,
 filio plurimum mihi dilecto,
 Szakadozott.

Lásd erre vonatkozólag a junius 18-án kelt levelét.

3.

1637. jun 18. Szentersebet.

Generose domine fili, plurimum dilecte observande.

Akarék irni kegldek, az bándi cséplött buzát meghadtam, hogy
 vermöt ássanak Kőbölkuton neki és az többihez takarítsák; Sebestyén
 Istvánnál, a ki Bándon maradt, tiz köbölnek mondgyák, azt
 is vigyék oda. Az vasrostára mindennap szintén most igen nagy szük-
 ségünk vagyon. Két szalonnát is mond Farkas Dániel, kiket oda vit-
 tek, azok is kelletnek ugyan az bándi takarodásra. Az Oláhok el le-
 hetnek az Sebestyén György házánál és azon kívül is két pusztat
 azután vöttem volt árpával, azokon is talám lehet maradások; ne
 budossanak, szolgáljanak inkább akár csak pénzért ott az aratáson.
 Ugy hallom az árpa szinte sendül, már annak aratására kell vigyáz-
 tatni. Ez néhány napok alatt ilyen gondok lévén rajtam, Udvarhoz
 nem mehetők, de mihelt ettől annyira tágulok, meg kell találnom ő
 Nagyságát alázatos könyörgéssömmel; a mi modokat keglmed eszé-
 ben vehet ott, kéröm szeretettel, ügyekezék kartul oltalmazni, vala-
 miben elő bocsatnak. Minap keglde az ottvalo állapotrol nem is dis-
 curalhattam, tetszését sem vehettem, jo akaroink mire intenek és
 mit persvadealnak, de talám már nemsokára az alkalmatosságh meg-
 engedi arról is mindenképpen erthettyük egymás elméjét: most ezek-
 ről akarám kegyelmedet tudositani, hogy az kész buzákat hadd ta-
 karítsák vermökben, az oláhok se széledgyenek budosásra és az vas-
 rostát kuldgyék, hozzák be. Éltesse Isten nagy jó egészségben sokáig
 kedvesinkel kegyelmedet. Ex Szenter(sebet) die 18. junii 1637.

G. D. V. Pater Sincerus
 Simon Pechi.

Külczim: Generoso Dno Stephano Angyalos de kus Egrestő
 Filio plurimum dilecto observand.

4.

1640. Sept. 5. Szentersebet.

Generose domine fili, plurimum dilecte observande.

Értöm keglđ irásából az Pekri uram magaviselését és oly szándékát, hogy mindenekben in genere realis és aequalis divisiot akar követni mind Medgyesfalvában, Gogánban etc. és hogy az szegény üdvözült asszonyom testamentumát éppen megveti, elrontani akarja. És az 15 napig valo induciakat, s akkor joakarói által ez dolognak (ha lehetne) complanalását kelmetek között atyafiú képpen nem engedi, sem várja, azon az uton próbálni sem akar bekeséges alkuvást. Ében az én vékony tetszésom ez: hogy keglđ mivel az testamentum mellett akar maradni, semmiben attol ne recedalljon; de annak effectualásával az vármegyéken szolgabirákkal, Marosszéken vice tisztekkel vagy assessorokkal megkínáltassa: és ha ugyan annak nem áll, törvényre tiltassa és az jorzágot, még Szent Királyt is, noha ott az házhoz hozzá nyult, de valami azon kívül vagyon, keresse törvénynyel rata portiojat, hiszem divisionalist kell hozni keldre s az jorzágra és perelje. Minden hatalmaskodástól igen tiltsa, tiltassa keglđ és törvényre igazítsa az kínálás után, ha annak nem enged. Lán én is ő keglmét joval nagy igasságal kénálám, hogy a mit most elvehet, vegyen el, a mi controversiában marad, mind pörrel, s mind atyafiú alkuvással eligazodhatik; de én azután értöttem éltébe is kedvetlenkedett az szegény asszonyommal, és ha nem disponált kedve szerént, magának tulajdonítsa. Fogadom ha keglmednek károsban, magának hasznosan lött volna az asszonyom dispositioja, nem kínálná meg az hasznosbik részével kegyelmedet. Azért ha ennek a jo kínálásnak nem enged, hanem törvény utával egészen mindenben divisiot kíván: keglđt is azt éppen mindeneket törvény vigorával magánál tartson, marasszon és törvény uta kívül nem ad s ne is adgyon semmit kezében; sőt az kínálásban is azt a conditiot oda mondgyák s oda tegyék, írják: ugy kinaltattja azokkal keglđ, ha az szegény üdvözült asszonyom testamentumának enged; ha azt nem akarja, éppen maradgyon minden ország törvénye folyására: mert az törvény állapattya cum suo rigore erős, hogy abban ember igyenesen járjon.

Keglđ az ő hatalmaskodásától nem fél, sem félhet, járjon törvényel, hiszem ő is az aequalis divisiot csak törvényvel keresheti. Nemes emberek vadtok, törvényben laktok, procedalljon suis modis, nem ohattya magát kglđ törvénytől, csak meg parancsolhattya az jorzágnak, hogy míg az törvény kgltek között tart, el nem választya, addig mástul ne hallgassanak és szavát Pekri Mihály uramnak ne fogadgyák. Ő kegyelmének léssen ezt nehezebb várni, ugy gondolom; sőt a ki nem enged az igasságnak, kell engedni az contrariumjának is. Mert én főképpen ő keglmét azzal kinaltam, hogy ezeket, a mit hagyott asszonyom, a testamentom szerént vegye kezéhez most, bátor protestatioval, az többiről, hogy ezután a testamentum ellen contentalván kereshesse vagy törvényel vagy amicabiliter. Ha ilyen igas-

ságnak ő keglme nem engedett, sem enged, hanem egyszersmind az egész jorzág dolgát akarja mozgatni, soha abban más uttyát nem látom, ha keglmedre divisionalist hozat. Rövid szóval az én tetszésöm az: hogy az kínálás is az testamentomnak effectualásáról conditionál legyen, ho ő keglme ahoz mi formán nyul és mint veszi el. Ha rigiditással felel, keglmek történtől kell várni az egész jorzág dologából mindenekben, mint akarja az aequalis divisiot persequalni. — Isten keglmedet gyógyítsa és tartsa, éltesse sokáig jo egészségben kedvesinkel. Ex Szenter(sebet) die 5 Sept. 1640.

G. D. V. Pater Sincerus
Simon Pechi.

Külczim: Generoso domino Stephano Angyalos de Kús Egestő dno filio plurimum dilecto observand.

5.

1841. Aug. 25. Sárd.

Generose domine filii plurimum dilecte observande.

Itt valo mulatasom felöl magam sem gondoltam az alkalmazhatóság, vagy inkább az időnek alkalmazhatlansága, a sok esők miatt kényszerite; mert noha Szenterzsebethen is volnának igen szorgalmatos gondaim, de itt még harmada buzánknak az mezön aratatlan, addigh az kaszálást ingyen nem is említjük az üdö is ahoz hogy ilyen alkalmazatlan. Ezokon magam sem tudom mikor tekinthetők Szenterzsebetre, de itt kelletik — ugy ismerem — több mulatasomnak lenni az takarodáson. Az édes leányom súlyos betegséghén, megh nem tudom irni, mint szomorkodom, csak valami csemerlés, hirtelen falatozással maga ne adott volna arra okot. Nem tudom mit irhassak gyógyulása felöl, Istenünk ő szent felsége fő orvos, bánom hogy Klmed nem irta, magam sem szánnám, sem szánom is látogatására mennöm, küldözöm is untalan, hogy érthessek állapotjáról. Most az orvoslás és doktorok consulálása mindenütt távol vagyon tölünk. Kegyelmedet igen kérem, a mikor én nem küldhetnék netalám, ne szányon tudositani állapotjáról, noha itt csak egyóra is magam nélkül káros, arra nem nizek, azon leszek mind magam látogatásommal s mind embereim által érthessek szüntelen édes leanyom felöl. Adgya Isten érthessek örvendetesebb alapot mind az ő gyógyulása s mind Kegyelmed jó egészsége felöl ex Saard, diè 25 Mensis Aug. A. D. 1641.

G. D. V. Pater Sincerus Servitor
Simon Pechi.

Kegyelmed által meghitt atyai szeretettel köszöntöm édes leányomat, gyógyulását istentől szívemből kívánom, látogatására is ügyeközöm mentől hamaréb.

Külczim: Generoso Domino Stephano Angyalosi de Kús-Egestő, domino filio, mihi plurimum dilecto observando.

6.

Kénosi vallatása Agárd felől.

1648. 3. May. Az Kenosine asszonyom utrumában az mit recognoscalok 3. 1. Ő Kegyelmet mint emaritalták én annak registrumat nem láttam. sem in specie mit attak véllé!

2. Mint attá az Mi Kglms urunk Ő Naga szentersébethi joszágot vissza, arról semmit nekem soha nem beszéllett, arról emanaltattott levél declarallya azt.

3. Mit tartott s mit nem meg Pechine asszonyom az res mobilisben én abban semmit sem tudok.

4. Az Agardi portio felől ugyan az én Megyesfalvi házamnál szakasztának ő Kegyelmek Pokai Miklósné asszonyommal ötszáz forintban alkuvának meg, S mint jó házasok acquisituma szokott lenni, úgy lón az alkalom, hogy adá Pokainé asszonyom Pechi Simon uramnak és feleségének Barabási Kata asszonnnak, és ő Kegyelmeknek mind az két ágon levő maradékoknak, de micsoda pénzön vötte, azt nem tudom, ugy tetszik, ugyan én attam vala egy néhány forintot az akkori fizetésbe, mivel felét adták akkor megh az summának, de énnéköm is megh atták honnét atták az én pénzemet; kölcsön vötte, magok acquisitumok-e nem tudom, minthogy labilis az memoria, én az felől nem gondolkoztam azután, most ugy jut eszembe, akkor ez mi előttünk Pokai Péter urammal, mene véghez, melyről levelet is attunk, producállják, abbol meglátszik.

Közli: K o n c z J ó z s e f.

EMLÉKÜNNEPÉLY

a székely-keresztúri unitár. gymnasiumban 1883. május 28-án.

I.

Megnyitó beszéd.

Tartotta: *Kozma Ferencz*, isk. felügyelő gondnok.

Tisztelt hallgatóság! Egyházi főhatóságunk kegyeletes intézkedése folytán egyházunk s ebben különösen felsőbb tanintézeteink jóltevőinek emlékét öt-évenként meg szoktuk ünnepelni. Ma is e czél hozott össze minket. Hadd áldozzunk hát időnkéből egy néhány perczet s keblünk hála-érzelmeiből egy-két szép virágot azon nemes lelkerek emlékére, a kik elég boldogok és szerencsések voltak fenmaradó nyomot hagyni maguk után azon a talajon, a mely fajunk művelődésének gyümölcseit termi. Valóban, alig lehetséges valakinek jobban örökítenie meg nevét, mintha az emberiség művelődéstörténetének könyvébe írja azt be saját kezeivel. És az embereknek sokkal nagyobb száma előtt áll a halhatatlanság ez útja nyitva, mint a hányan arra rálépnek. Mert nem csupán a művészet, tudomány és ipar remekei s vívmányai bírnak erre jogosultsággal, hanem a szerencse vagy szorgalom azon anyagi kincsei is, melyek nélkül amazok sem virágozhatnának. Elég kétségbevonhatatlan példát nyújt erre kicsiny egyházunk története, melyben a Dávid Ferencz, Szentábrahámi, Enyedi és Kriza vallásalapító-, fentartó és irói- s a Mólnos Dávid, Mikó Lőrincz és Koronka József tanári nevének fénye mellett soha sem fog homályban maradni az Augusztinovics, Konecz, Zsuki, Demeter, Mártonffiné, Kelemen Béni stb. dicső emléke. Az a mustármag, a melyet ők elültettek, ma már terebélyes fának árnyékát és gyümölcseit nyújtja tanintézeteink számára, melyek e nélkül elnéptelenedve, messze tulszárnyalva állanának ott a nagy verseny közepette. Avagy mi közvetlenül is a muzsák e hajlékának díszes kiépítését, tantermeinek, gyűjtemény- és könyvtárának s tornaterének felszerelését képesek leszünk vala-e az áldozatokban már kimerült erővel végrehajtani, ha Jakab Elek és Kovács János barátai által reánk figyelmessé téve, a tengeren tulról nem nyújt segédkezést azon jóltevőnk, a kinek nevét hálás említés nélkül soha sem hagyhatjuk, valahányszor e falak közé kebli ünnepélyre szólít a felekezeti kötelesség? Ha nem mondanám is, mindnyájan tudjátok, hogy Fretwell János angol hitrokonunkra gondolok, a kinek nevét legjobbjaink dicső koszorújába fűzve adjuk át az utókor tiszteletének.

Gymnasiumunk nem egészen száz éves multja nyomról-nyomra szakadatlan lánczolatát hirdeti az egyház- és nevelésügy-szeretet sugalta áldozatkészségnek és jótékonyaságnak, melyet általában hitroko-